

להציל את האלמוגים

כבר מהיום הראשון משכה שונית המחקר הנבנית בגבול שמורת האלמוגים את הפזיות, דגי הזהרון והצלופחים. עכשיו נשאר רק לקוות שגם הצוללים יבינו את חשיבות השמירה על החיים במעמקים

כתיבה: גיא אילון צילומים: בועז סמוראי, דורון ניסים

הרסנית ביותר – מדי שנה גדלה מושבת האלמוגים בסנטימטרים ספורים, כך ששבר כזה מחזיר אותה שנים רבות לאחור. השאלה המתבקשת היא כיצד לאפשר לצוללים להגיע לקרבת השונית ועדיין לצמצם את נזקיהם למינימום. ברשות הטבע והגנים נוקטים כיום פעולות שונות להצלת השונית: מהסברה ועד בניית שונית מחקר.

את הצורך בשמירת מרחק מהשונית הטבעית מסבירים לצוללן מהיום הראשון: בכל קורס צלילה מצטרפות מדריכות מטעם רשות הטבע והגנים לשיעור על הכרת הסובב הימי, וגם מדריכי הצלילה עוברים השתלמויות בנושא. לכל אורך חופה הדרומי של אילת הוגדרו נתיבי כניסה מוסדרים המכוונים את הצוללים למקומות שבהם אין שונית אלמוגים. כל הפעולות הללו מפחיתות את הנזק במידה מסוימת, אך עדיין לא מונעות אותו לחלוטין.

באחרונה החלה רשות הטבע והגנים, יחד עם ד"ר נדב ששר מהמכון הבין-

ביותר על ידי צוללים לקילומטר. צריך להבהיר: אפשר לצלול נכון וכמעט שלא לפגוע בשונית הטבעית אך בעוד שהצוללים הוותיקים מכירים את היופי התת-מימי ומסייעים בשימור, צוללים ותיקים פחות עלולים לפגוע בו. הסיבה לכך היא שצוללים חדשים אינם יודעים לאזן את עצמם כנדרש וצוללים לא מעט בקרבת הקרקעית.

סתימת פיות האלמוגים

הצלילה באזור הקרקעית מרימה מעלה חול רב, השוקע על מושבות האלמוגים וסותם את הפתחים הזעירים המשמשים לאלמוגים פה ללכידת מזונם. כך קורה שבמקום להגדיל את המושבה ואת תוצרי הרבייה שלה, נאלצות מושבות האלמוגים להשקיע אנרגיה בסילוק החול השוקע על הפוליפים – הפרטים המרכיבים את המושבה.

צוללים חדשים עלולים גם להגיע קרוב מדי לשונית, להיתקל באלמוגים ואפילו לשבור את ענפיהם. התוצאה

תחיל בפרדוקס: דווקא הצוללים, אוהביה הגדולים ביותר של שונית האלמוגים באילת, יכולים לגרום לה נזק רב. הם, כמובן, אינם הסיבה היחידה למצבה הפגיע של השונית – תורמים לו גורמים גלובליים כמו התחממות כדור הארץ וגם גורמים סביבתיים-אזוריים. כך למשל, הפיתוח האינטנסיבי של הערים עקבה ואילת גורם להפעלת לחץ על השונית בגלל כמות המתרחצים הגוברת, השפעת חומרי ההדברה והדישון ועוד. אז איך בכל זאת שומרים על האלמוגים? אחת הדרכים היא בניית שונית מלאכותית, שניתוב הצוללים אליה מפחית את הלחץ מזו הטבעית. זו מטרת שונית המחקר שנבנתה באחרונה באילת, ותפעל בה למשך שלוש השנים הקרובות.

שונית האלמוגים באילת הינה שונית חוגרת, המלווה את החוף בצורה אורכית ובצמידות לו. בהשוואה לאתרי צלילה אחרים בעולם, היא מהשוניות המתירות

זדת השונית לנחם. צילום: אבי נדלר, צביקה לבנת

חוף האלמוגים. צילום: דורון ניסים

האטרקטיביות של השונית בקרב צוללים ומשנרקלים. ניסוי מוצלח יסכול את הדרך להקמת שונית מלאכותית במפרץ אילת. למעשה, מדובר בצעד ראשון בדרך לבניית פארק תת-ימי באילת. הכוונה היא להקים שונית מלאכותית גדולה על שטח נרחב בחוף הצפוני, מקום שצוללים כמעט ולא פוקדים כיום. בשלב זה נמצאת היוזמה בשלב אישור תכניות הבינוי.

אם תאושר, תצטרף השונית המלאכותית בחוף הצפוני באילת למקומות רבים בעולם, שם טופחו אטרקציות לצוללים שסייעו גם בשימור הטבע.

הכותב הוא מנהל מחוז אילת ברשות הטבע והגנים.

עדיין לא גדלים על השונית הייחודית אך כבר מיומה הראשון היא הפכה לגורם משיכה עבור צוללים רבים, דבר המפחית במידה מסוימת מהלחץ המופעל על השונית הטבעית.

האלמוגים יגיעו לשונית המחקר רק בעוד כמה חודשים אז יתחיל ד"ר ששור, יחד עם צוות החוקרים שלו, לשתול אלמוגים במקום. כיום גדלים האלמוגים המיועדים ב"משתלה" מיוחדת, אותה הקים משברי אלמוגים שנאספו לאחר הסופה הגדולה שפקדה את המפרץ בתחילת ינואר השנה. לצורך קיבוע האלמוגים, הוכנו מבעוד מועד חורים רבים במבנה השונית, שלתוכם הם יישתלו בסופו של דבר.

במהלך השנים הקרובות יעקוב צוות המדענים אחר התפתחות החי בשונית המחקר. בנוסף תיבדק מידת

אוניברסיטאי באילת, בניסוי ליצירת שונית מחקר. מדובר במבנה בטון ענקי ובעל צורה מיוחדת המוצב בגבול הצפוני של שמורת האלמוגים, באזור שמרבית הצוללים פוקדים אותו (בעיקר המתחילים שבהם). ההרכב המיוחד של המבנה מאפשר את התפתחותם של אלמוגים ובעלי חיים ימיים אחרים. משקלם של ששת חלקי המבנה (כל אחד כ-2.5 טונות במים) חייב את המתכננים להשתמש במנוף כדי להורידם לקרקעית הים ולהעבירם במצנחי הרמה תת-ימיים לנקודת בניית השונית. אם כל זה לא מספיק מסובך, הרי שצריך היה להישמר מגרימת נזק לחי במקום - בלטי האלמוגים הקטנים המצויים באזור בניית שונית המחקר.

לאחר שהחלקים השונים של השונית החדשה הועברו ליעדם, החלה פעולת ההרכבה. חשיבות רבה היתה להנחה נכונה ומדויקת של כל אחד מחלקי המבנה, שהונחו בזה אחר זה במספר רב של צלילות. דגש מיוחד ניתן לשמירה על ביטחון הצוללים שפיקדו את המבנה. כך למשל, הקפידו המתכננים שלא להשאיר חללים פתוחים שניתן יהיה להיכנס לתוכם.

לאחר שהחלקים השונים של השונית החדשה הועברו ליעדם, החלה פעולת ההרכבה. חשיבות רבה היתה להנחה נכונה ומדויקת של כל אחד מחלקי המבנה, שהונחו בזה אחר זה במספר רב של צלילות

מעניין לציין שכבר מיומה הראשון החלה שונית המחקר למשוך דגים רבים, בהם מאות פזיות צעירות, דגי זהרון וצלופחים. באחת הפעמים נצפה דג דקר, יוצא דופן בגודלו, שהגיע אף הוא "לבדוק" את השונית ולראות אם תוכל להיות לו לבית. אלמוגים

חוף האלמוגים. צילום: דורון ניסים